

A PHILOSOPHIAI FOLYÓIRATOKBÓL.

I. Zeitschrift für Philos. u. philos. Kritik. Red. von Dr. Hermann Ulrici. Halle. 81. Bd. 1. u. 2. Heft. Philos. folyóirat fokozott, mondhatni dramatikai érdeklődést ébreszt, ha abban számos kipróbált erő ugyanegy cél felé törekszik. Ily jelenség áll előttünk Ulrici philos. folyóiratában. A közös cél, mely körül a folyóiratnak majdnem valamennyi cikke forog, a modern empiristikus irány elleni harc. A jelen füzetben első helyet foglal el Dr. Kreyenbühl Jánosnak »A teleologia mint világnézet« című cikke (Die Teleologie als Weltanschauung). Igen helyesen fejtegeti szerzője, hogy az elvont gondolkodás a darabos empiria és a pusztán alaki gondolkodás merő ellentétével ellenmondásba vezet s nem fejt meg a világ titkát. Az összefüggést a világi tényekben realis hatalom hozza létre, mely a különböző elemek természetét már eleve úgy intézi, hogy valamely határozott eredmény azok szükséges kifolyása. Ez Kreyenbühl szerint csak egy immanens (teleologiai) öslény feltevése mellett lehetséges. Ezen hatalom szerint a világegésznek belső hatalma, »azon előre-látó ész gondolata, a mely előtt az egyes csak annyiban létezik, a mennyiben illően belevág az egésznek meghatározásába.« — Rehmké »Physisch oder psychisch?« című cikkében az érzés kérdését így veti fel: a psychologia vagy a physika körébe tartozik-e az? A cikk Wundtnak psycho-physiologiája ellen van intézve. Wundt ugyanis az érzés jelenségeit mint tér- és időbelileg mérhető jelenségeket tárgyalja s mégis azt állítja, hogy az érzés lelki állapot és nem tartozik a külvilághoz. Rehmké szerint a szelleminél legfeljebb időbeli, de térbeli rendet soha nem képzelhetünk. Wundt »érzése« tehát (Empfindung) tulajdonképen az érzés tárgya, az »érzett«. Ez azonban nem lelki állapot, hanem physikai. Kiemelendő még Ulrici cikke Neudecker ily című művéről: »Das Problem der Erkenntnisstheorie«. — L. A. Koch »Über die Seelenvermögen«. — A. Krohn Zur Erinnerung an Herm. Lotze. — J. Volkelt: Wiedererweckung der Kantischen Ethik. — Eugen Dreher: Über das Sittengesetz.

A 2-dik füzetben C. Caspari szól »Herbarts Realismus und das Problem der Idee als Musterbild, mit Rücksicht auf R. Zimmermanns Anthroposophie«. Bernhard Münz. Die vorsokratische Ethik. — Egon Zöllner. Die philos. Forschungen in Schweden. — Mindkét füzet több könyvismertetést s gazdag bibliographiát tartalmaz.

II. Philosophische Monatshefte. Red. von C. Schaarschmidt. 1883. I. II. és III. IV. Heft.

E kettős füzetek elsejében szól A d o l f H a r p f »Goethe's Erkenntnisprincip« címén Goethe ismeretelméletéről s azon eredményre jut, hogy Goethe relativista; de ezt nem rendszeresen fejtette ki, hanem »Sprüche in Prosa« című művében elszórtan, a hol ez elvet így fejezi ki: »Wir wissen von keiner Welt als in Bezug auf den Menschen« — E. v. H a r t m a n n. »Zur Pessimismusfrage« kivált Horwicz ellen bizonyítja, hogy a pessimismus melletti öt érv: a tapasztalati, lélektani, erkölcsi, vallási és metaphysikai mind érvényes, bár a metaphysikai a legkevésbé önálló s csak az előbbienekre támaszkodik. »Die Möglichkeit der Empfindungsbilance« neve alatt ki akarja mutatni, hogy lehetséges annak kiszámítása, vajjon az öröm vagy a fájdalom nagyobb-e? Th. W e b e r. »Du Bois-Reymonds sieben Welträthsel« címen úgy találja, hogy Du Bois Reymond sok »rejtélyt« állít fel, a mennyiben nemcsak a történések mikéntjé, hanem a dolgok mivoltának is nagy részét megérthetetlennek állítja (v. ö. M. Ph. Sz. I. Évf. 158. l.).

A III. IV. füzetben újra terjeszkedik az émyegésig üzött Kant-philologia két cikkben: »Eine unbeachtete gebliebene Quelle zur Entwicklungsgeschichte Kants« B. Erdmann-tól. Ez a Pöhlitztől 1821-ben kiadott »Kant's Vorlesungen über die Metaphysik«. — »Die angebliche Blattversetzung in Kant's Prolegomena« neve alatt Dr. J. H. Witte Bonnban, Vaihinger, strassburgi tanár azon famozus felfedezése ellen vív gyilkos harcot, hogy Kant Prolegomenáiban a 2. és 4. §. fel vannak cserélve, a mit szegény Kant maga észre nem vett teljes életében. »Über Bewegungswahrnehmungen« cím alatt Dr. E. Philippi (Tübingenben) azon kérdést fejtegeti: mely érzéki benyomások hatása alatt alkalmazzuk a mozgás képzetit? A cikk Stricker S. bécsi tanárnak »Studien über die Bewegungsvorstellungen« (Wien, 1882) című irata alkalmából van írva s annak azon tétele ellen harcol, hogy a mozgás képét, akár érzéki észrevét, akár emlékezeti kép alakjában lép fel, mindenkor izomérzetek kísérik, úgy hogy »mozgást izomérzet nélkül nem képzelhetni.« Ez ellen Philippi tényekre hivatkozva kimutatja, hogy a mozgást látás és tapintás által vesszük észre, hogy tehát ezen kép keletkezéséhez nem szükséges az izomérzet, mely azt csak kíséri alkalmilag.

A bírálatok közül a III. és IV. füzetben Falkenberg Rich. ismerteti Windelband V. művét »Die Gesch. der neueren Philos. in ihrem Zusammenh. mit der allg. Cultur und den besondern Wissenschaften« 1. 2. kötet, mely 2-dik kötet Hegel és Herbartig terjed. Igen érdemes munkának jelzi, s miután a 3-dik kötet a francia, angol és német jelenlegi philosophusokig fog terjedni, ajánljuk az olvasók figyelmébe. — Az I. II. füzetben A. K ü h l m a n n »Moderne Rechtsphilosophen« cím alatt 5 művet állított össze, Schuppe, Moulart, dr. Benedict, A. Lasson és Post műveit, melyekben a most divatozó jogbölcészeti irányok jellemző kifejezést találnak.

Mind a két füzet igen gazdag Litteraturbericht-et és Bibliographiát tartalmaz.